

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

dotyczący

Elewacji zabytkowego budynku przy ul. Prawocheńskiego 2 w Olsztynie

WYKONAWCA:

PRACOWNIA ARTER
SYLWIA HLIWIADCZYŃ

Autorzy dokumentacji konserwatorskiej:

mgr Mirosław Cholewka

mgr Sylwia Hliwiadczyń,

MORAĞ, czerwiec 2021 r.

D O K U M E N T A C J A C H R O N I O N A P R A W E M A U T O R S K I M

SPIS TREŚCI DOKUMENTACJI

1.0. KARTA IDENTYFIKACJI ZABYTKU I DOKUMENTACJI

2.0. OPIS FORMALNY OBIEKTU I STAN ZACHOWANIA

3.0. WYTYCZNE I KONSERWATORSKIE

4.0. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1.0. KARTA IDENTYFIKACJI ZABYTKU I DOKUMENTACJI

REJESTR ZABYTKÓW A-1586 Z DNIA 23 KWIETNIA 1985 R. (ZESPÓŁ ZABUDOWAŃ SZPITALA PSYCHIATRYCZNEGO)

1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA

1. Zlecenie: Pracownia Projektowa Jolanta Pietkiewicz, ul. Kościuszki 117/4, Olsztyn
2. Wizja lokalna

1.2. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

RODZAJ : budynek jednokondygnacyjnym w kompleksie zabudowań ówczesnego szpitala psychiatrycznego.

DATOWANIE OBIEKTU: k. XIX w.

WŁAŚCICIEL: Uniwersytet Warmińsko – Mazurski, ul. M. Oczapowskiego 2 w Olsztynie

MATERIAŁ I TECHNIKA: Budynek wykonany z cegły ceramicznej licowej czerwonej z akcentami pasowymi cegły żółtej. Murowany na zaprawie wapienno – piaskowej z czerwoną spoiną barwioną w masie. Stolarka okienna rekonstruowana na wzór oryginału. Stolarka drzwiowa frontowa rekonstruowana, boczna pierwotna.

1.3. DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA

ZLECENIODAWCA: Pracownia Projektowa Jolanta Pietkiewicz, ul. Kościuszki 117/4, Olsztyn

AUTOR DOKUMENTACJI: Sylwia Hliwiadczyń, Mirosław Cholewka

DATA I MIEJSCE WYKONANIA: czerwiec 2021, Morąg

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA

1. **EGZ.:** Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Olsztynie, ul. Podwale 1, 11-041 Olsztyn
2. **EGZ.:** Pracownia Projektowa Jolanta Pietkiewicz, ul. Kościuszki 117/4, Olsztyn
3. **EGZ.:** Pracownia Arther Sylwia Hliwiadczyń ul. Wenecka 1, 14-300 Morągu

1.4. ZAKRES OPRACOWANIA

Dokumentacja ma za zadanie określić stan zachowania obiektu oraz uszkodzenia i ich przyczyny. Rozpoznanie elementów wtórnych oraz pierwotnych. Wynikiem opracowania jest zdefiniowanie zaleceń konserwatorskich oraz sporządzenie programu prac w celu przeprowadzenia remontu obiektu.

2.0. OPIS FORMALNY OBIEKTU I STAN ZACHOWANIA

SYTUACJA

Budynek znajduje się na Kortowie (Kortau) i stanowi część zespołu zabudowań szpitala psychiatrycznego powstałego na tym terenie w latach 1886 – 1889 r. Przedmiotowy obiekt to budynek ustawiony kalenicowo do ul. Prawocheńskiego. Założony na rzucie wydłużonego prostokąta, kryty dachem dwuspadowym ze współczesną dachówką esówką. Jednokondygnacyjny z użytkowym poddaszem, podpiwniczony.

MATERIAŁ I TECHNIKA

Ściany - murowane z cegły licowej ceramicznej czerwonej na zaprawie wapienno – piaskowej oraz z pasowym detalem wykonanym z cegły ceramicznej żółtej. Główny detal stanowi gzyms wieńczący z cegieł ustawionych schodkowo.

ELEWACJA FRONTOWA

Elewacja siedmioosiowa z wejściem w osi trzeciej poprzedzonym schodami dyferencyjnymi ze spocznikiem i metalową balustradą. Wszystkie otwory zwieńczone łukiem odcinkowym, w strefie I piętra, podziały horyzontalne z cegły żółtej. Cegła żółta przeplata się także z cegłą czerwoną w nadprożach otworów. Parapety ceglane przekryte obecnie blachą. Cokół w obrębie okienek piwnicznych częściowo przesłonięty zaprawą cementową.

ELEWACJA TYLNA

Elewacja pięcioosiowa, pierwotnie z wejściem w osi pierwszej – obecnie przekształconym na okno. Usunięto także schody dyferencyjne. Detal analogiczny z elewacją frontową.

ELEWACJA SZCZYTOWA – WSCHODNIA

Elewacja trójosiowa w strefie piwnic, parteru i poddasza, w górnej części szczytu okienko w formie okulusa. Szczyt zdobiony wystającym ceglany detal schodkowy, w strefie parteru tożsame podziały z cegły ceramicznej żółtej.

ELEWACJA SZCZYTOWA – ZACHODNIA

Elewacja analogiczna do wschodniej z tym, że w osi drugiej znajdują się schody dyferencyjne i pierwotna stolarka drzwiowa., za schodami jest także niewielka przybudówka z drzwiami zejścia do piwnicy. Drzwi pierwotne jednoskrzydłowe z nadświetlem zwieńczonym łukiem odcinkowym, rozwierane do wewnątrz, prawe, wykonane z drewna sosnowego. Nadświetle dwudzielne, jednopoziomowe, dwukwaterowe, dzielone stałym słupkiem w formie kolumny z bazą i kapitelem. Skrzydło pełne, dwupoziomowe, dwudzielne, dzielone na cztery kwatery w układzie wertykalnym. Górne kwatery wyższe stanowią 2/3 wysokości drzwi. Wydatne profilowane ramy obramiające płyciny. W dolnych płycinach rauty. Klamka i szyldy zachowane, ozdobne w stylu eklektycznym.

STAN ZACHOWANIA – OPIS:

STAN ZACHOWANIA – ELEWACJA FRONTOWA

Elewacja zachowana w ogólnym stanie dobrym. Na jej estetykę negatywnie wpływają przede wszystkim schody wykonane z cegły klinkierowej obłożone kaflami. Zarówno klinkier jak i kafle są w złym stanie widoczne liczne spękania i ubytki zarówno w kaflach jak i spoinach. Dodatkowo lico klinkieru pokrywają białe wykwity solne powstały w wyniku wilgoci, wody opadowej oraz nieumiejętnego murowania czy klejenia. W glicach okiennych widoczne uzupełnienia miejscowe z zaprawy cementowej. Maskują one prawdopodobnie miejsca po wyciętych kratkach okiennych. W elewacji widoczne miejscowe uszkodzenia lica ceglanego tam gdzie cegła jest osłabiona i się pudruje, częściowo wykruszone spoiny. Elewacja jest przede wszystkim bardzo brudna. Cegłę pokrywa gruba warstwa patyny, która szczególnie w cokole jest bardzo czarna. Przy tak brudnej elewacji zaciera się kontrastowe zestawienie cegły czerwonej z akcentem cegły żółtej.

STAN ZACHOWANIA – ELEWACJA TYLNA

Elewacja zachowana w ogólnym stanie dostatecznym. Cegły w strefie cokołu pokrywają liczne wykwity biologiczne w postaci, mchów, porostów oraz wykwity mikrobiologiczne. Miejscowo elewacja zdewastowana napisami w formie graffiti. Miejscowo lico ceglane pudruje się i odspaja. Widoczne także fragmenty ubytków pierwotnego spoinowania. Na elewacji są także duże partie przemurowań wykonane bardzo nieestetycznie. Użyto do ich wykonania cegły w złym kolorze oraz wymiarze i zastosowano spoinę w nietrafionym kolorze, założoną bardzo niechlujnie. W trakcie wymiany okien, szczelinę między oknem, a glicem uzupełniono szarym klejem. Podobnie jak w elewacji frontowej cokół przesłonięty jest częściowo zaprawą cementową, bardzo mocną która utrudnia wymianę wilgoci z otoczeniem i prowadzi do coraz większej destrukcji cegły znajdującej się pod nią.

STAN ZACHOWANIA – ELEWACJA SZCZYTOWA WSCHODNIA

Elewacja zachowana w stanie dostatecznym. Największy problem stanowią spękania konstrukcyjne pojawiające się pod oknami poddasza spływające do nadproży okien parteru, w pierwszej osi spekanie pojawia się także do nadproża okna piwnicznego. Cokół elewacji pokrywają liczne wykwity mikroorganizmów oraz mchów. Występ cokołu natomiast pokrywa bardzo gruba i ciemna warstwa patyny. Pod oknem osi centralnej partia muru jest zachlapana zaprawą cementową. Całą elewację pokrywa nierównomierna patyna o różnym stopniu nasilenia tak jak na pozostałych elewacjach.

STAN ZACHOWANIA – ELEWACJA SZCZYTOWA ZACHODNIA

Elewacja zachowana w złym stanie. Widać tu najwięcej uszkodzeń lica ceglanego, wykruszonych fragmentów cegieł oraz obszarów mocno pudrujących się. Niektóre cegły w glifach są tak wypłukane, że utraciły swoją formę. Duży problem stanowią także spękania strukturalne osi trzeciej (od strony el. południowej). W strefie szczytu spękanie biegnące do prawego narożnika nadproża okiennego jest dość szerokie na ok. 1 cm. W strefie przyziemia natomiast spękanie spowodowało częściowe wypchnięcie muru w taki sposób, że cegły ze sobą nie licują. Pęknięcie w dolnej partii zostało jedynie zatuszowane zaprawą cementową pomalowaną na kolor pomarańczowy. W złym stanie jest także mur schodów dyferencyjnych, podest oraz same betonowe schody. Cegły są mocno osłabione, brudne i pokrywa je biały nalot stanowiący najprawdopodobniej zasolenie. Widoczne liczne ubytki spoinowania oraz ubytki cegieł w glifach okienek piwnicznych. Stopnie schodów kruszą się, utraciły swoje właściwości fizyczne.

Fot. 1. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja frontowa. Widok pokazuje podest i schody wykonane – oblicowane cegłą klinkierową. Klinkier nie jest materiałem pasującym do historycznego charakteru obiektu. Widoczna także nieestetycznie przeprowadzona instalacja w niebieskiej otulinie.

Fot. 2. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja frontowa. Fotografia pokazuje pierwotną metalową balustradę oraz kafle podestu, które nie pasują do charakteru obiektu.

Fot. 3. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja frontowa. Fotografia pokazuje uszkodzone nakrycie muru. Nakrycie wykonane z płytki klinkierowej nie posiadającej walorów zabytkowych.

Fot. 4. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja frontowa. Fotografia pokazuje podmurówkę podestu i schodów wykonane z cegły klinkierowej, cegła zabrudzona i zasolona. Widoczne także z prawej strony nieestetyczne nadproże.

Fot. 5. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja frontowa. Fotografia pokazuje destruowane ceglane lico oraz wyptukane spoiny przy wejściu głównym do budynku.

Fot. 6. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja frontowa. Fotografia pokazuje nieestetyczne betonowe uzupełnienia w gładach okiennych powstałe zapewne po usunięciu krat.

Fot. 7. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja frontowa. Fotografia pokazuje ubytki lica ceglanego sięgające do ok. 2 cm głębokości. Widoczna także czarna patyna na zachowanych ceglanych licach.

Fot. 8. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja frontowa. Fotografia pokazuje cokół zaklejony mocną zaprawą cementową oraz wyłożenie opaski kostką brukową, która nie pasuje do zabytkowego charakteru obiektu.

Fot. 9. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja tylna – południowa. Widok ogólny. Pośrodku połaci dachowej widoczna nieestetyczna lukarna, która nie wpisuje się w zabytkowy charakter obiektu.

Fot. 10. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja tylna – południowa. Fotografia pokazuje spatynowany wątek ceglany oraz omszałe partie cokołu. Wtórny betonowy cokół oraz opaska z kostki brukowej.

Fot. 11. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja tylna – południowa. Widoczne nieestetyczne zamurowanie otworu drzwiowego, który został przekształcony w otwór okienny. Cegła nie nawiązuje pod względem koloru i struktury lica do oryginału, spoina także odbiega znacznie kolorem i opracowaniem.

Fot. 12. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja tylna – południowa. Widoczne nieestetyczne wtórne spoinowanie fragmentu muru. Spoina nie odpowiada sposobem opracowania ani kolorem do oryginału.

Fot. 13. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja tylna – południowa. Fotografia pokazuje nieestetyczne wykończenie obróbki wokół okien. Zasmarowano klejem część ceglanego wążku. Blaszane parapet y pokryto farbą, która obecnie łuszczy się i odpada.

Fot. 14. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja tylna – południowa. Zbliżenie pokazuje wykwyty mikroorganizmów na ceglanym cokole oraz wtórnej betonowej obrzutce.

Fot. 15. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa wschodnia – widok ogólny.

Fot. 16. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa wschodnia. Zbliżenie na cokół pokazuje silnie spatynowane lico ceglane, przemurowanie pod skrzynką oraz porażenie mikroorganizmami w strefie nad kostką brukową.

Fot. 17. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa wschodnia. Widoczne spękanie strukturalne muru biegnące od okna parteru do nadproża okienka piwnicznego.

Fot. 18. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa wschodnia. Widoczny nieestetycznie poprowadzony komin wentylacyjny, który burzy układ i rozczłonkowanie całej elewacji.

Fot. 19. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa wschodnia.
Widoczne drobne ubytki lice ceglanego w naprożu okienka piwnicznego.

Fot. 20. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa wschodnia.
Widoczna dobrze zachowana pierwotna czerwona spoina, opracowana na płasko wykończona gładko.

Fot. 21. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa wschodnia.
Widoczna czarna patyna na wystających ceglach cokołu.

Fot. 22. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa wschodnia. Widoczne uszkodzenie sterczyny oraz nieestetyczne, częściowe uzupełnienie cegłą ceramiczną żółtą.

Fot. 23. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa – zachodnia.
Widoczne wtórne wybetonowanie cokołu. Zaprawa betonowa utrzymuje wilgoć i nie pozwala na swobodne odparowywanie.

Fot. 24. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa – zachodnia.
Widoczne uszkodzone lico ceglane w obrębie strefy przyziemia. Uszkodzenia wynikają prawdopodobnie z zasolenia i podciągania kapilarnego wody opadowej. Lico ceglane jest destruowane i osłabione.

Fot. 25. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa – zachodnia. Widok pokazuje wtórne stopnie schodów wykonane z betonu. Schody są w bardzo złym stanie, zaprawa jest spękana i kruszy się. Cegły muru po prawej stronie w złym stanie. Późniejsze naprawy spowodowały, że wygląda on nieestetycznie.

Fot. 26. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa – zachodnia. Zbliżenie pokazuje silnie spatynowane lico ceglane oraz wtórną stolarkę drzwiową zejścia do piwnicy.

Fot. 27. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa – zachodnia. Fotografia pokazuje spekanie nad oknem piwnicznym wraz z przesunięciem muru. W wyniku spękania mur utracił swoje lico. Po prawej widoczny wtórna metalowa, szpecąca przybudówka.

Fot. 28. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa – zachodnia. Widoczne rozległe spekanie strukturalne biegnące od okna w szczycie do nadproża okna strefy parteru.

Fot. 29. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa – zachodnia. Widok ogólny na pierwotną stolarkę drzwiową. Widoczna zachowana klamka oraz podłużny szyld.

Fot. 30. Olsztyn, budynek przy ul. Prawocheńskiego 2, elewacja szczytowa – zachodnia. Zbliżenie pokazuje łuszczenie się nawarstwień malarskich oraz drobne ubytki mechaniczne ozdobnych listewek.

3.0. WYTYCZNE I ZALECENIA KONSERWATORSKIE

Zaleca się przeprowadzenie prac konserwatorskich elewacji w celu usunięcia przyczyn niszczenia obiektu. Prace mają za zadanie także wydobycie wszystkich walorów estetycznych, które przyczynią się do pełnego odbioru substancji zabytkowej.

W pierwszej kolejności należy usunąć wszelkie szpecące instalacje takie jak: kominek wentylacyjny, przybudówka metalowa od strony szczytu zachodniego, przyłącze w niebieskim peszlu przy schodach frontowych itp.

Należy usunąć także wszelkie szpecące uzupełnienia elewacji, zaprawy betonowe cokołu, nieestetyczne przemurowania oraz spoinowanie. Kolejnym etapem powinno być oczyszczenie lica ceglanego z wieloletniej ciemnej patyny oraz rekonstrukcja uzupełniająca spoinę oraz uszkodzony wątek ceglany.

Należy zatrzymać spękania strukturalne biegnące pod oknami elewacji szczytowych przy pomocy systemów szycia muru typu Brutt Saver bądź równoważnych.

SCHODY OD STRONY ELEWACJI FRONTOWEJ:

Konstrukcja schodów i spocznik zostały częściowo przebudowane i przemurowane, oblicowane cegłą klinkierową. Należy usunąć klinkier i przemurować konstrukcję cegłą ceramiczną o zbliżonym wyglądzie i wymiarach do oryginału. Nakrycia murków – polików schodów należy wykonać z tożsamej cegły z odpowiednim spadkiem. Podest i stopnie schodów zaleca się obłożyć materiałem naturalnym np. płytami granitowymi. Pierwotną metalową balustradę należy oczyścić. Sugeruje się wymalować ją na kolor szary taki jak balustrada zakonserwowanego analogicznego budynku przy Placu Łódzkim.

STOLARKA DRZWIOWA:

Pierwotne drzwi znajdujące się w elewacji szczytowej zachodniej należy poddać pracom konserwatorskim i wykończyć zgodnie z badaniami konserwatorskimi wykonanymi przez firmę Transfer Art.-System. Z badań wynika, że stolarka otworowa w obiekcie pierwotnie była mazerowana. Podkład w kolorze ciepłego brązu zbliżony do **NCS S 4030-Y20R** oraz słojenie w kolorze ciemnego brązu zbliżone do **NCS S 7020-Y20R**. Zrekonstruowaną stolarkę w elewacji frontowej należy „odświeżyć”, przeszlifować oraz pomalować w tych samych kolorach co orginał.

STOLARKA OKIENNA:

Stolarka okienna w obiekcie została zrekonstruowana i pomalowana na kolor podkładu pod mazerunek. Sugeruje się żeby zgodnie z badaniami konserwatorskimi przywrócić

mazerunek na oknach przynajmniej od strony zewnętrznej, wg koloru podanego powyżej, wynikającego z badań firmy Transef Art – System.

ZAMUROWANY OTWÓR DRZWIOWY ELEWACJI TYLNEJ – OBECNIE OKNO:

Zamurowanie zostało wykonane bardzo nieestetycznie. Należy usunąć spoinę, przywrócić ciągłość wątku ceglanego tam gdzie go nie ma oraz delikatnie scalić kolorystycznie lico ceglane by nie stanowiło dominanty i wtopiło się w elewację. Przemurowanie powinno być czytelne by nie fałszować oryginału ale nie nachalne.

Wszystkie prace przy elewacji powinny wykonywać osoby mające uprawnienia do prowadzenia prac konserwatorskich. Należy używać materiałów o zbliżonych parametrach do oryginału oraz zbliżonej kolorystyce i fakturze.

4.0. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH.

ELEWACJE:

1. Dokumentacja fotograficzna oraz prowadzenie jej w toku prac.
2. Usunięcie wszystkich wtórnych elementów szpecących obiekt.
3. Wykucie wtórnych spoin, usunięcie betonowych łat i uzupełnień, usunięcie kafli, cegieł i płytek klinkierowych.
4. Rozspoinowanie miejsc w spoinach (co druga warstwa) w obszarach gdzie występują spękania strukturalne muru, szycie murów w systemie Brutt Saver bądź równoważnym.
5. Delikatne oczyszczenie mechaniczne lica ceglanego z zachlap tynkarskich i klejowych.
6. Czyszczenie elewacji metodą ciśnieniowego strumienia wodnego na gorąco. W miejscach trudnych do oczyszczenia zaleca się zastosowanie past zmywających bądź 1%-2% roztworu kwasu fluorowodorowego.
7. Oczyszczenie partii murów w strefie cokołu porażonych mikroorganizmami, zaleca się zneutralizowanie mikroorganizmów preparatem Boramon lub równoważnym o zbliżonych parametrach.
8. Odsalanie partii muru pokrytych białym nalotem przy pomocy kompresów z bentonitu, piasku i celulozy. Zabieg w razie potrzeby należy powtórzyć.
9. Wzmocnienie strukturalne cegieł, których lico pudruje się, zaleca się preparat KSC 300 firmy Remmers bądź równoważny.
10. Przemurowanie schodów frontowych cegłą o zbliżonych wymiarach i kolorze do oryginału.
11. Przemurowanie pojedynczych uszkodzonych bądź wykruszonych cegieł w elewacjach.
12. Rekonstrukcja ubytków spoinowania, spoiną odpowiadającą kolorem oraz opracowaniem do oryginału.
13. Uzupełnienie ubytków w licu ceglanym masą barwioną o odpowiednim uziarnieniu, zbliżoną parametrami do naturalnej cegły, zaprawa firmy Remmers lub równoważna.
14. Wyłożenie schodów oraz podestów np. płytami granitowymi.
15. Oczyszczenie mechaniczne bądź ściernie metalowej balustrady, odtłuszczenie i pomalowanie farbą antykorozyjną firmy Hamerrite bądź równoważną.
16. Scalenie kolorystyczne przemurowań i uzupełnień farbami laserunkowymi firmy Keim lub równoważnymi o zbliżonych parametrach.
17. Hydrofobizacja elewacji preparatem Funcosil firmy Remmers bądź równoważnym.

STOLARKA DRZWIOWA:

1. Dokumentacja fotograficzna i prowadzenie jej w trakcie prac.
2. Demontaż drzwi.
3. Oczyszczenie metodą mechaniczną przy pomocy dłut bądź termiczną.
4. Szlifowanie.
5. Uzupelnienie większych ubytków metodą flekowania drewnem tego samego gatunku.
6. Uzupelnienie drobnych ubytków szpachlówką z pyłem drzewnym firmy Tikkurila bądź równoważną. Profilowany detal uzupełnić dwuskładnikową masą plastyczną łatwą w obróbce np. Araldite HV bądź równoważną.
7. Zabezpieczenie i gruntowanie drzwi preparatem owadobójczym firmy Altax bądź równoważnym.
8. Matowanie – wodowanie drzwi drobnym papierem ściernym.
9. Dwukrotne malowanie farbą podkładową zgodnie z wynikami badań konserwatorskich.
10. Wykonanie warstwy mazerunku.
11. Montaż pierwotnej klamki i szyldu.